

La Festa de l'Aigua a l'Escala

crònica

Davant l'èxit de participació en la Festa de la Llum que es va celebrar l'any passat a l'Escala per commemorar el Centenari de l'Enllumenat Elèctric, el Centre d'Estudis Escalencs i l'Arxiu Municipal ens vàrem plantejar la possibilitat de celebrar per a aquest any una altra fita històrica del municipi: la construcció, fa dos-cents anys, del safareig i la font pública que subministrava aigua potable al poble. Una obra pública important, si tenim en compte que el proveïment d'aigua potable era una de les preocupacions principals del municipi de l'Escala des dels seus inicis. Davant d'aquest greu problema, l'Ajuntament de l'any 1796 decideix emprendre una obra d'envergadura: la conducció subterrània de l'aigua potable de la deu de la Fornaca –a 1,4 km de distància– fins a una font i un safareig amb capacitat per a 30.000 litres, construïts ran del camí d'entrada al poble, al peu del promontori del Pedró, a tocar el pont d'Empúries.

cinquanta anys quan ja no es va omplir més, igual que la font, que va deixar de rajar. Per documentar aquest fet tan transcendent en la història del poble, pel fet que l'aigua és un element indispensable de vida en qualsevol comunitat, es va partir de la cronologia que figura a la inscripció i dels records de la gent més gran, especialment el Sr. Josep Pujol, extècnic de l'Ajuntament que coneix a la perfecció el traçat de la conducció antiga, construïda amb ceràmica vitrificada de la Bisbal. També van ser útils les fotografies de Josep Esquirol, si bé són posteriors –principi de segle– a la inauguració del safareig. El que sí està profusament documentat amb les fotos de l'Esquirol i les actes municipals és la inauguració d'un altre esdeveniment relacionat també amb aquest element: la portada d'aigua corrent a les cases de la vila en època de l'alcalde Joan Baptista Gou i de Palol, l'1 de juliol de 1916, inauguració a la qual varen assistir el bisbe de Girona –Francesc de Paula Mas i Oliver– que va beneir el sortidor instal·lat a correuita a la platja i que va provocar l'admiració dels assistents. A l'acte varen assistir també els governadors civils i militar de la província, els alcaldes de Girona i de la Bisbal i els representants de la premsa de Girona i Barcelona, tal com explica l'acta solemne signada el mateix dia.

L'obra

En el cas que ens ocupa, però, la celebració no va consistir a rememorar la inauguració d'un fet en un dia determinat com en el cas

Un moment de la representació en el gran safareig municipal.

MIQUEL LAVADO

La informació

No es conserva cap acta municipal de la construcció d'aquest safareig, però a la font del costat figura la data 1796 amb una creu al mig i, a sota, la inscripció «Si obras tanca», fent al·lusió a no malgastar l'aigua a causa de la seva escassetat. Algunes dones grans havien anat encara a rentar al safareig abans que quedés en desús fa uns

de la Festa de la Llum, sinó a recrear un dia de la vida quotidiana de fa dos-cents anys, relacionant-ho amb els esdeveniments històrics més propers a aquella data. En aquest cas era la Guerra Gran (1793-1795) que, fent una abstracció temporal molt petita, Jaume Comas –autor del guió– va incloure a l’obra. Fins i tot un revolucionari francès –Josep Cassanyes, nascut a Canet del Rosselló i elegit diputat per la Convenció Nacional el 1792; refugiat a l’Escala des de l’any 1821 al 1830–, també hi va ser inclòs. L’obra, doncs, representava un grup de dones carregades amb paneres de vímet, cubells de tola i càntrics que es dirigeixen cap al gran safareig municipal. Mentre renten es reproduïxen escenes, algunes quotidianes explicades per la gent més gran, com una baralla per tenir el millor i la descoberta d’uns pantalons a la panera d’una vídua, que resulten ser de l’exiliat francès refugiat a casa seva. I d’altres inspirades en la història com la lectura de dues proclames franceses autèntiques contra la monarquia espanyola o l’aparició de l’alcalde de l’època, Rafael Ros, que va a veure les dones per preguntar pel fugitiu, però totes es posen d’acord per protegir-lo i enganyar l’alcalde. Al final tot s’acaba amb balls i cançons tradicionals acompanyades pel grup Bitayna de Vic. Els músics es varen integrar també en l’obra, ja que apareixen en escena dalt d’un carro i amb indumentària d’època. Per últim, la remullada general al safareig per tothom qui ho va

Els nens i nenes participants a la representació es dirigeixen a la font a buscar aigua.

voler –alcalde actual inclòs– va posar el contrapunt final de diversió a la festa.

L’organització

Es va contactar amb les entitats locals que podien col·laborar en l’organització: Centre d’Estudis Escalencs –per a l’assessorament històric–, Comissió d’Estètica –per a l’enjardinament del safareig, Agrupació Artística Local, Associació de Jubilats «Jardí del Pedró», Centre Esportiu i Recreatiu, Comissió de Carnaval, Centre Cívic «Xalem», membres de l’antic esbart «La Faràndola» i voluntaris del poble per a l’actuació i els ballets i l’Agrupació Escolta «Rec del Molí» per al servei de bar. Per altra banda, es contacta amb les entitats patrocinadores: Caixa del Penedès i el Servei Municipal d’Aigües Saur. En especial Saur es fa càrrec de l’habilitació del safareig i de la posta en marxa del nou funcionament de l’antiga font, també dels rètols històrics i de la fotografia serigrafada per a exterior d’1,50 x 1 m de Josep Esquirol amb una imatge de principi de segle del safareig.

Els resultats

El safareig i la font era un monument oblidat per la seva difícil ubicació (des de la

carretera d’entrada a l’Escala no és visible perquè està enfondit). Tant la font com el safareig havien quedat sense aigua feia més de cinquanta anys a causa del desús.

Ara, el safareig torna a estar ple d’aigua, amb una solució –l’aigua provinent de la bassa del Molí– que no ha suposat cap malbaratament d’aigua potable. Senzillament, s’ha allargat el recorregut d’aquesta aigua que desaguava al rec, fent-la passar abans pel safareig. La font torna a funcionar com a servei públic amb aigua de la vila. A causa de la publicitat que se’n va fer, ha passat a ser una visita obligada, no només per als turistes, sinó estimada també pels propis escalencs. I en definitiva, amb un pressupost reduïdíssim a causa de la col·laboració desinteressada dels setanta actors –d’edats compreses entre 2 i 74 anys–, dels directors escènics i de les entitats, s’ha aconseguit celebrar i fer popular, en el més ampli sentit de la paraula, una festa històrica o dit d’altra manera, en paraules de l’alcalde actual Josep M. Guinart: «Celebrem, commemorem, fem història col·lectiva, la revivim –que és la millor manera d’aprendre-la, d’assumir-la, de sentir-la pròpia–, amb un nou episodi d’aquestes lliçons vives i viscudes de la nostra història, d’aquesta manera que està agafant, espontàniament, carta de naturalesa a l’Escala, amb la participació i col·laboració del poble».

LURDES BOIX I LLONCH

A la foto de Josep Esquirol (Arxiu Municipal de l’Escala), el batlle Joan Baptista Gou, i el bisbe de Girona, Francesc de P. Mas, el dia de la inauguració de la portada d’aigües a la vila, el 2 de juliol de 1916.

